

Interjú Gede Mártonnal, a Fedél Nélkül szerzőjével és terjesztőjével, valamint A Város Mindenkié Munkacsoport aktivistájával

Interview with Márton Gede, a journalist and distributor for the journal Without Shelter, and an activist for The City for All Work Group

NYERS SZILVIA

Nyers Szilvia: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Társadalmi Kapcsolatok Intézete, Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék; nyers.szilvia@pte.hu

Szilvia Nyers: *University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences, Institute of Social Relations, Department of Community and Social Studies; nyers.szilvia@pte.hu*

Gede Mártonnal egy budapesti presszóban találkoztunk 2020 augusztus 25-én, és beszélgettünk az életéről, kudarcokról és sikerekről, az utcáról, valamint a hajléktalanság komplexitásáról. De nem csupán baljós, vagy éppen szerencsés életesemények sorozata tárult elém, hanem egész élettörténete, gyermekkorától napjainkig. Eseménydús, mozgalmas cselekmények követték egymást, amelyek a rendezett családi körülményekből az alkoholizmuson át az utcáig vezettek. Azonban elhivatottsága mindvégig töretlen maradt. Elmondása szerint a hajléktalanok között is nagyon sok a színes egyéniség, ahogy az ő története sem hétköznapi.

– *Kérlek mutatkozz be, és mesélj nekem az életeredről.*

– Rendben. Gede Márton vagyok, 66. életévet betöltöttem, ebből következik, hogy '54 április 3-án születtem. Egész életemet Budapesten töltöttem, annak is a legbelsejében nőttem fel, a nem messze innen lévő Király utcában. Elsőgenerációs értelmiségi családból származom. Édesapám újságíró volt, édesanyám pedig az Eötvösön végzett magyar-történelem tanári szakon. De a diplomája nem lett meg és ennek elsősorban én voltam az oka, mert akkor már úton voltam. Édesapám a *Magyar Nemzet*nél volt kezdő újságíró, ami akkor is egy nagyon jelentős lap volt. Ma már nem él egyikük sem. Édesanyám tulajdonképpen azért nem tette le az államvizsgát, mert várandós volt velem. Akkoriban volt egy olyan rendszer, hogy a kezdő tanároknak az első munkahelyét a minisztérium jelölte ki, és apám pártsajtó vonalon megtudta, hogy édesanyám első munkahelye Pécsen lenne, de ez nem tűnt jó ötletnek. Bár Pécsen is volt újság, de mégsem egy *Magyar Nemzet*. Azt hiszem, a *Dunántúli Napló* volt annak idején ott a megyei lap. És hát ő úgy gondolta, hogy nem adná fel, így abban maradtak, hogy édesanyám elhalasztja az államvizsgáját, amikor jobb idők jönnek, akkor pedig leteszi. Jobb idők nem jöttek, viszont három testvérem született, én vagyok a legidősebb. Édesanyám eközben megbetegedett, amit akkoriban még nem ismertek fel – a pszichiátria egy fejlődőképes tudomány, évente új betegségek jelennek meg –, szóval pánikbeteg lett, de olyan szinten, hogy egy körfolyosós bérházban laktunk, de a kapun nem mert kimenni. Ott a folyosón tárgyalt a szomszédasszonyokkal, de távolabbi expedíciókra nem vállalkozott. Így természetesen a

munkáját sem tudta volna elvégezni, diploma ide vagy oda, háztartásbeli lett. A bevásárlásokat, ilyen dolgokat mi magunk intéztük. Óvodába nem jártam, akkor volt az ún. Ratkó-korszak, sok gyerek született egyszerre, és volt egy ilyen szabály is, hogy aki otthon el tudta látni a gyerekét, az majd csak iskolába megy, óvodai férőhely úgyszólván csak kevés volt. Az általános iskolát a mai Pethő Sándor utcában kezdtem. A tanulmányaimat vegyes eredményekkel végeztem, magyar nyelv és irodalomból, történelemből nagyon jó voltam. Ezt a két tárgyat az osztályfőnököm tanította, ha fogalmazást írtam, azt a tanárban felolvasta, mivel állítólag volt és van is íráskészségem, úgyhogy ezek nagyon jól mentek. Azt csináltam, amikor a tankönyvek megvoltak már, hogy előre kiolvastam a magyart meg a történelmet. Tulajdonképpen az órán elhangzottak és egy kis frissítés elég volt ahhoz, hogy tudjam az anyagot. Ezzel kapcsolatban egyszer volt is egy élményem. Az egyik történelemórán az osztályfőnökünk pont beteg volt, és az igazgatóhelyettes jött be hozzánk, aki feleltette az osztálytársamat a trójai háborúból. Ő meg nyögdecse a táblánál, gyakorlatilag semmit sem tudott, én meg közben dumáltam a szomszédossal. A magatartásom erősen kívánnivalót hagyott mag után. A tanárnő ezt észrevette, és azt mondta, hogy ha te olyan jól tudod, akkor folytasd. Folytattam is, ötödikesen már Szabó Árpád *Görög mondák és regék* című könyvét elolvastam, és kitértem az egész alma sztorira, Pariszra, Szép Helénára, hogy a trójai háborúnak mégis inkább gazdasági okai voltak. Úgyhogy a vége az lett, hogy a tanárnő azt mondta, hogy jeles, de többet ne beszélgessek az órán. Szóval ilyen kalandjaim voltak. Viszont matekból meg kémiából megbuktattam volna saját magamat, olyan gyenge voltam, mert ami nem érdekelt, azzal egyszerűen nem is voltam hajlandó foglalkozni. De, mint említettem, az osztályfőnököm tanította a két menő tárgyat, így valahogy mindig megúsztam osztályisméltés és pótvizsga nélkül az általános iskolai tanulmányaim. Igen ám, de felvetődött a kérdés, mi legyen ezzel a gyerekkel, és mint minden rendes családban, ugye, megkérdezik a gyereket, hogy mi szeretne lenni. Én nagyjából semmi sem szerettem volna lenni, de volt két nagyon halvány elképzelésem. Az egyik az, hogy úrhajós leszek, de ennek több akadálya volt. Az úrhajósképzés még nem indult meg Magyarországon, – azóta is gyerekcipőben jár –, főleg nem általános iskolás tanulók részére, akik ráadásul a reál tárgyakból igen gyenge eredményt produkálnak, úgyhogy ez az ötlet eleve kiesett. A másik az lett volna, hogy kukás leszek. A kukás autósokat nagyon irigyeltem, akkor még fémből voltak a szemeteskukák, hajnalban fölkelnek, csörömpölnek, zörögnek, füttyögetnek a csajok után, csimpaszkodnak, ez egy igazán nekem való állás lett volna. Viszont édesapám, aki akkor már a *Tükör* című képes hetilapnál dolgozott, mondta, hogy szó sem lehet róla. Valamilyik fotóriporter kiszúrja, lefényképeznek, ő meg a föld alá süllyed szégyenében. Ekkor meghozta velem kapcsolatban élete legrosszabb döntését, és beadott inasnak, vagyis ipari tanulónak az ezzel foglalkozó intézetbe, a MÜM 28-ba. Ez ma már nincs meg, részben gondolom azért, mert én is ott tevékenykedtem. Földig rombolták az egészséget, most csak a MOM Park felirat emlékeztet az egészre, illetve a kultúrház maradt meg. Szóval beadtak oda, de ahogy szoktam mondani az érzékenyítő programokon a tanulóknak, akik az *Egri csillagok*on már túl vannak, hogy biztosan emlékeznek Vicuska papájára, a fakezű Ceceyre. Hát az ő kézügyessége százszor jobb volt, mint az enyém. Borzalmas dolgokat műveltem, de ennek ellenére meglett a mechanikai műszerész szakvizsgám, de általában ezt kihagyom az életrajzomból, nehogy csavarhúzó adjanak a kezembe, mert ott valami baj lesz.

Az oktatásügyben állandóan reformkísérletek zajlanak, akkoriban is volt egy ilyen, a dolgozók gimnáziumában egy év alatt összevonva lehetett letenni két évet. Abszolváltam, aztán a másik két évben megszereztem az érettségit is, munka melletti tanulással. Majd apám segítségével elhelyezkedtem Budapest XVIII. kerületében – ma Pestszentlőrincnek hívják, de akkor persze még nem lehetett szent a Kádár-rendszerben, csak Pestlőrinc volt egyszerűen – a

Rózsa Művelődési Házban. Művészeti vezető voltam, ezt a foglalkozást népművelőnek hívták akkoriban, ma inkább a rendezvényszervezőnek felelne meg, azt hiszem, vagy művelődésmanagernek. Szerintem mindenki tudja miről van szó. Ott nagyon jól éreztem magam, mert tartozott egy kisebb ifjúsági park is az intézményhez, és a kor nagy rocklegendáival, meg beategyütteseivel ismerkedhettem meg. A Generállal, Charlie-val, Komár Lacival vagy a P. Mobillal, szóval nagyon kellemes volt. És még egy nagy hozadéka volt ennek, hogy felsőfokú végzettséghez kötött állás volt, ezért két éven belül egy szakirányú felsőfokú intézménybe kellett felvételt nyerni. Ez sikerült is, Szombathelyen akkor még Tanítóképző Főiskola működött, és ott volt népművelő–könyvtáros párosítás. Ezt azért találták ki, hogy a vidéken lévő kisebb művelődési házakat és könyvtárakat egy személy el tudja látni. De később valamiért szétbontották ezt a párosítást. Erre majdnem rá is fáztam, mert nem tettem meg a szükséges óvintézkedéseket, és Czinege Lajos honvédelmi miniszternek eszébe jutott, hogy én még a haza védelmében nem csináltam semmit. Így megkaptam a katonai behívómat, ráadásul akkor nősültem, nagyon fiatalon. 21 évesen bevonultam a légierőhöz, ahol kiképeztek URH rádiósoknak. Az volt a feladat, hogy a föld–levegő kapcsolatot biztosítani kellett, tehát a földi irányító személyzet és a repülőgépek között a frekvenciákat beállítani. Ezeket sűrűn kellett váltogatni, nehogy az imperialisták agresszív körei lehallgassák, de persze már tudták előre, hogy mi hova fogunk kapcsolni. Na igen ám, nem volt az ott rossz tulajdonképpen, sőt még rajparancsnokot is akartak belőlem faragni. Szóval a szolgálat úgy-ahogy elviselhető lett volna, de hát mondom, akkor nősültem, ráadásul a főiskolai dolog is nyomasztott. Akkor még nem lépett életbe az új honvédelmi törvény és nem lehetett tanulni a katonai idő alatt. Tehát nem lehetett kijárni levelező tagozatra sem, ahová engem felvettek. Na de mit csinál ilyenkor az ember? Kivesz egy jó vastag pszichiátriai könyvet a könyvtárból és megtanul egy olyan betegséget, ami viszonylag nehezen bizonyítható. Ez is történt, ott vizsgálgattak jobbra-balra, aztán a végén úgy határoztak, hogy nem kell nekik olyan ember, aki a katonai légiforgalmat esetleg veszélyeztetheti. Leszereltek, visszamentem a művelődési házba, aztán más művelődési házakban dolgoztam. Albérletekben laktunk, a lakhatás akkor is nehézkes volt, anyagilag elég sokba került. De a hetvenes években a fő problémát az jelentette, hogy nagyon kevés volt az albérlet, és eléggé elviselhetetlenek. A végén kikötöttünk egy idős néninél a IX. kerületben a Soroksári úton. Majd, amikor meghalt a néni, mi ottmaradtunk a feleségemmel. De az akkori szabályok szerint az önkormányzatok elődje, a tanács foglalkozott a bérlakásokkal. Nem voltunk jogosultak a lakásra, mert kétszobás volt, és gyerek nélkül csak egyszobás illetett volna meg minket. Emiatt ott ment a huzavona, a végére lett egy egyszobás lakás, de addigra mi már elváltunk, így a feleségem költözött oda. Én visszamentem egy darabig a szüleimhez, aztán a második házasságom következett. Először albérletben laktunk, de aztán sikerült egy kis szövetkezeti lakást kapnia a második feleségemnek, azt pedig elcserélnünk egy kétszobás tanácsi bérlakásra a VIII. kerületben. Én továbbra is művelődési dolgokkal foglalkoztam, de hozzá kell tennem, hogy nagyon rászoktam az alkoholra már egész fiatalon. Ez családi vonás volt, nálunk szinte mindenki piált. Anyai ágon Balaton környéki vagyok, ott meg aztán különösen a szőlőművesek szerették a saját portékájukat fogyasztani. Milyen dolog lenne ott az absztinencia? Édesanyám később leszokott, de apám nagyon súlyos alkoholista volt élete végéig. És bizony én is már 19 éves koromban legalább nagyivó voltam. Szóval minden nap ittam, rendszeresen is, időnként elég sokat is. Úgyhogy elváltunk. Eközben dolgoztam, az utolsó munkahelyem a rendszerváltás előtt a Pallas Lap- és Könyvkiadónál volt, a hirdetési osztályon. Közben elvégeztem még a Bálint György Újságíróiskolát is, amit a MÚOSZ, a Magyar Újságírók Szövetsége tartott fenn. Megjegyzem ez volt az egyetlen újságíró iskola. Akkoriban még nem voltak magánjellegű újságíró képzések, és egyetemi oktatás sem folyt,

ahol újságírókat, vagy médiamunkatársakat képeztek volna. Elkezdtem írogatni, de státuszban a hirdetési osztályon voltam, tehát az újságban megjelenő hírekkel foglalkoztam. Igen ám, de bejött a rendszerváltás, és a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat, ami az Erzsébet körút 9-11-ben volt és aminek most szálloda van a helyén, meg a New York Kávéház megszűnt. Akkor vállalkozóként próbálkoztam ezen a területen érvényesülni, de bejöttek a nagy nyugati cégek, és nem igazán ment a dolog. Kissé el is züllöttem, akkoriban mindenféle munkaköröket elvállaltam, de egyik sem volt tartós. Aztán erősen belemélyedtem a politikába, volt egy párt, Magyar Demokrata Fórumnak hívták, aminek alapító tagja voltam. A III. kerületi szervezetben kisebbségvédelemmel foglalkoztam, de elsősorban a határon túli magyarokkal, tehát oda mászkáltam ki. Ott is vezetőségi tag voltam, jóval később átigazoltam a VIII. kerületbe. Ott önkormányzati képviselő lettem egy évig. A szociális és kulturális bizottságban voltam még jelen, rendes, teljes értékű képviselőként, ami szintén egy évig tartott.

Amikor a második feleségemtől is elváltam, a lakást, amit közben megvettünk otthagytam neki meg a nevelt fiamnak. Természetes gyerekem nem volt, a nevelt fiamról együtt gondoskodtunk öt éves korától. A második válásomat követően ismét felmerült a kérdés, hogy velem mi lesz? A húgom és a kisebbik öcsém jólmenő szaniter vállalkozást üzemeltetett M. Kft. néven, ami a mai napig megvan, csak a húgom már nincsen benne. De akkor jól ment a vállalkozás, és volt felesleges tőkéjük is. A cég nevére vettek egy egyszobás lakást ugyanabban a házban, ahol a feleségemmel éltünk együtt. Kítette a lakó a faliújságra, áron alul, én gyorsan letéptem, és szóltam a húgomnak, hogy ez talán megoldás lenne, ők meg befektettek a lakásba. Nem törődtek azzal, hogy mi van ott, azt csináltam, amit akartam, ha volt tartós kapcsolatom, össze is költözhettem valakivel. De összesen körülbelül háromszor voltak ott, akkor sem azért, hogy megnézzék, hogy mit művelek, hanem mert volt valami, amit intézni kellett. Úgyhogy elváltam, alkalmi munkákból éledgeltem. Voltam például parkolóőr, de nem olyan, aki kint mászkál az utcán. Mivel rengeteg építési telek állt üresen, így azokat ideiglenesen berendezték parkolóknak. Régészekkel dolgoztam együtt, amikor vége volt az ásatásnak, kellett oda egy éjszakai őr. Bár nem nagyon volt ott mit ellopni, az elsődleges oka az ottlétemnek az volt, hogy nehogy valaki részegen arra kóboroljon, és beleessen egy gödörbe, mert ott bárki könnyen kitörheti a kezét, lábát. A másik ok, hogy ezek az amatőr kincsvadászok mindig jöttek a gépeikkel. Valamiért az volt a mániájuk, hogy az ókorban mindenki elásta vagy elvesztette az aranypénzét. Mondtam, hogy fiúk, itt ezt már szakmailag átvizsgálták, itt aztán nem találtok semmit, de ők azért még megnéznék a kihányt hulladékot is. Na mondom, akkor mindjárt szólítom a kutyát, aztán tovább folytatjuk a beszélgetést. Nem volt kutyám, de a szomszédnak igen. Így aztán nagy nehezen elmentek a fenébe. De ez tulajdonképpen egy kellemes foglalkozás volt. Illetve voltam színjátszókör-vezető is, valami EU-s program keretében, védett munkahelyen is dolgoztam, szóval rengeteg mindennel foglalkoztam. Közben voltak párkapcsolataim és úgy-ahogy megéltem. Egy ilyen hobó hajléktalansághoz közeli állapot volt, mert a hajléktalanságon belül van egy olyan fogalom, hogy szívességi lakáshasználó. Gyakorlatilag itt már nagyon nehéz volt elválasztani, hogy a többségi társadalomnak a létét élem-e, vagy hajléktalan vagyok. Az igazi hajléktalanság is rám köszöntött. 2008-ban kezdődött a gazdasági válság, ami az építőipart súlyosan érintette. Ahogy említettem, a húgomék szaniterárúkkal és kereskedelemmel foglalkoztak, őket szintén nagyon megviselte ez az időszak. Rengeteg hitelt vettek föl, hogy amíg a válság tart, addig a cég túlélje azt, de befuccsolt a dolog. Nem tudták törleszteni a részleteket, a lakás fedezetként szerepelt a hitelben, és hát előbb-utóbb érvényesítette a bank a zálogjogát. Ekkor kellett elmennem onnan. Ráadásul olyan szerencsétlenül, ezt meg is írtam a *Literába*, ami az idén jelent meg a litera.hu-n. Olyan szerencsétlen voltam, hogy a moratórium előtt egy nappal lakoltattak ki, erre gondosan

ügyeltek. A VIII. kerületben a Koszorú utcában volt a szobabérlők háza, ami nagyon hasonlított egy hajléktalanszállóhoz, aztán később már volt összehasonlítási alapom is. Ott pénzért kaptam egy összesen 8m²-es szobának csúfolt valamit. Alul laktam, felül volt egy galéria, és ugyanúgy, mint egy hajléktalanszállón, közösek voltak a helyiségek, a konyha, a mosdó és a WC. Egy évig bírtam ezt, de aztán vége szakadt. Jövedelmileg sem álltam valami fényesen. Akkor már egy ingyenkonyhára jártam ebédelni, amit a Vöröskereszt tartott fenn, és ott hajléktalankokkal is találkoztam. A *Fedél Nélkül* már korábbról ismertem, de ott meséltek róla. Kérdeztem tőlük, hogy meg lehet-e ebből élni, és azt mondták, hogy tulajdonképpen igen, ha rendesen, szorgalmasan csinálja az ember. Bementem a Kürt utcai szerkesztőségbe, és részt vettem egy felvételi elbeszélgetésen. Majd egy hét múlva vissza kellett menni, ilyenkor jó, ha az embernél van már 700 forint – akkor még csak 350 kellett –, hogy meg tudja venni a lapot, mert mi az újságot pénzért vesszük. Egyszerre tíz példányt kell megvenni. Az egy hét pedig amolyan teszt, hogy mennyire megbízható az illető. Ez egy rendes munkahely, tíz pontos terjesztői szabályzattal. Ittasan nem terjesztjük a lapot, a közelünkben felúnó kéregető koldusokkal, utcazenészekkel, árusokkal kerülni kell a konfliktust, meg hasonlók. Nincsen rögzített ára a lapnak, az érte kapott pénzádomány. Én viszont köteles vagyok akkor is átadni azt, ha húsz forintot adnak érte, és akkor is, ha egy ezrest. Plusz van egy nagy előnye ennek, hogy nem adózik, mert az adomány nem adóköteles, tehát a bevétel teljes mértékben nálam marad. Az pedig eleve érdekem, hogy az újságot is adjam, ne csak ott tartsam a markom, mivel a lap abból a pénzből jelenik meg, amit mi befizetünk az újságokért. Vagyis még így sem teljesen fedezi, mert a nyomdának van egy jóindulatú árkedvezménye a lappal szemben. Később, amikor már a szerkesztőségben dolgoztam, ebbe egy kicsit beleláttam, de az a jó, hogyha elfogy minél több. Egyébként a printmédiában nem vagyunk rosszak, mert általában olyan 4500 eladott példány megvan, és az tényleg jelentősnek számít. A remittendánk elég csekély szokott lenni, mostanában olyan 5% körül mozog.

– *Mesélnél még a munkahelyváltások okairól, körülményeiről az életedben?*

– Na, ezeknek az volt az oka, hogy a Kádár-rendszerben, amit én csináltam ugye, a népművelő vonal, ott mindig munkaerőhiány volt, mert magasak voltak az elvárások. Az emberek kiégtek, ráadásul nem is lehetett azt megcsinálni, amit akartunk, és sokszor én is konfliktusba keveredtem a munkaadóimmal, a vezetőimmal, és ilyenkor átmentem máshova. Illetve szeretem a változatosságot – én nem úgy képzeltem el soha az életemet, hogy majd belépek a gyárkapun 16 éves koromban, aztán ott búcsúztat a kollektíva 60 évesen. Szóval nekem nem voltak ilyen elvárásaim. Mindig különféle okokból kifolyólag változtattam munkahelyet, ilyen, ami kényszerváltozás volt az említett Pallas Lap- és Könyvkiadónál, az egyszerűen megszűnt a rendszerváltáskor. Tulajdonképpen mindig rengeteg munkahelyem volt, ennek anyagi okai is voltak, előfordult, hogy úgy éreztem máshol többet tudnék keresni, de általában inkább a konfliktusok a vezetőkkel, vagy a meghasonlás önmagammal tekinthetők meghatározónak. A Kádár-rendszer azért elég szigorú volt, mindenfélebe belebeszéltek, a kultúra, a művelődés pedig szívügyük volt, hatalmas hangsúlyt fektettek erre. Itt jobban lehetett érezni a nyomást és a korlátozást, mint ha valaki mondjuk a műszaki vonalon dolgozott, mert ugye sokan, akik megélték azt a rendszert, enyhe nosztalgiával gondolnak rá, hogy nem volt az annyira rossz, aki befogta a száját és végezte a munkáját, azért az ott tudott érvényesülni. De hát én pont eleve nem vagyok egy ilyen ember, a másik meg az, hogy már akkor is kapcsolatban voltam ellenzéki szervezetekkel, személyekkel. Szóval a munkahelyváltásoknak általában ilyen okai voltak.

Visszatérnék oda, hogy bekerültem a laphoz [*a Fedél Nélkül*höz], hamarosan munkatársa is lettem az újságnak, illetve előbb állandó szerzője. Aztán később fel is vettek,

innen mentem nyugdíjba két évvel ezelőtt. Ők tartottak volna tovább engem, csak az volt a probléma, hogy közfoglalkoztatott státuszban voltam. Bár ahhoz képest egészen jól jártam, mert elismerték a főiskolámat, így nem 54 ezret kaptam, ami általában jár, hanem 70 ezret. Nem kellett napi 8 órát sem ott seggelni. Mindemellett elkezdtem árulni az újságot jövedelmem kiegészítéseként, tehát anyagi problémáim sem voltak. Jelzem, most sincsenek, bár a nyugdíjam elég kevés lett. De a közfoglalkoztatást megszüntették, amikor betöltöttem a nyugdíjkorhatárt. Persze én továbbra is bejárok, mint azelőtt, mert szeretem ezt csinálni és azt gondolom, egy jó közegbe kerültem. Nagyon sok jó élményem van ezzel kapcsolatban, például az interjúk, hogy megismerkedtem Bőjte Csaba atyával vagy Veiszler Alindával. Pont akkor szűnt meg a *Népszabadság*, ráadásul mi felvállaltuk, hogy a *Fedél Nélkül*be csinálhatnak egy mellékletet 12 oldalon. Hát, az valami eszméletlenül sikerült. Tízszer annyi lapot adtunk el, és mindenki örjögött, az interjúm Alindával pedig abban jelent meg, vagyis jó sok olvasóm lett hirtelen, amit nagyon szeretek. A vele készült interjúm egy szó változtatás nélkül ment le, erre kifejezetten büszke vagyok! Egyébként majd visszatérek még erre, Alindánál a tv-ben is szerepeltem. Rengeteg helyre eljutottam, író–olvasó találkozókra, én voltam az év alkotója 2017-ben az újságnál, ahol kispórával foglalkozom, amellet, hogy az interjú részt is viszem. De mondom, az interjúk nagyon sokat adtak nekem, például a Farkasemberrel – Horkai Zoltánnak hívják, ő egy állatanimátor, és Gödöllőn van egy állattelep, ami valamikor a filmgyárá volt –, szóval kimentem hozzá az állattelepre. Ő farkasokat és medvéket, meg más állatokat használ filmezéshez. Tanulmányozza őket és a falkában való viselkedésüket. Megvolt a beszélgetés, az interjú nagy része, hát menjünk ki, nézzük meg az állatokat, ne csak a szobában beszélgessünk. Kimentünk egy kennelebe, és azt mondta, hogy menjenek előre. Kérdeztem, hogy kell viselkedni, mint a kutyákkal? Oda tettem a kezem, simogatom, és tényleg úgy viselkedtek, mint a kutyák – nekem németjuhászom volt, az még külsőre is nagyon hasonlított. Ez egy kisebb falka volt, és egyszer csak észébe jutott Zolinak, hogy nem hozott jutalomfalatot, így bezárt minket a kennelebe öt farkassal, szóval nagyon tréfás szituáció volt. Hihetetlenül büszke voltam rá, le is vagyok fotózva egy farkassal. Aztán Csuja Imrével, meg egy csomó emberrel készítettem interjúk, és ezek nagyon jók voltak. Rengeteg élményt szereztem, sok helyre eljutottam. Avantgárd színházi előadásokra is eljártunk időnként, sőt, vannak társaink, akik szerepelnek is ilyen előadásokban mint hajléktalanok. Bekerültem egy csapatba EKH néven, ez az Első Kézből a Hajléktalanságról, ami egy érzékenyítő program, most is éppen egy megbeszélésről jövök. Arról van szó, hogy főleg középiskolások a megcélzott réteg, de bárhová elmegyünk, most kilátásban van a Rendőrtiszti Főiskola. Ez úgy épül fel, hogy egy interaktív beszélgetéssel kezdődik, ahol a hajléktalanságról általában lehet eszmét cserélni: láttál-e már hajléktalant, szerinted mit esznek, hol laknak stb. Van benne két rövid élettörténet, általában egy hölgy meg egy úr meséli el a történetét, és végül egy játékkal zárul. Úgy kell elképzelni, mint a *Ki nevet a végét*. Mezők vannak, dobókocka, bábuk, két öt fős csapat szokta játszani. Ők a kezdő hajléktalanok, mi meg a társadalom többi tagjai, akikkel találkozhatnak, például rendőrök, közterületfelügyelők, vécésnéni a McDonald's-ban, házaspár. Ez egy szerepjáték vagy szituációs játék. Most felvették Pécsen, a Tandem Színház és Fábián Gáborék a *Fapados Revü* című előadásukba, aminek nemrég volt a premierje Szegeden, és ott a játékból be is építettek öt elemet, amit közölünk játszanak ketten az előadásban. A közönség sorából kiszólítanak valakit, és elmondják neki, hogy mi a szituáció, például a lakásodat elárverezték hitel miatt, a család szétszéledt, te elindulsz Budapestre szerencsét próbálni, de a télikabátodban volt a maradék pénzed, a mobiltelefonod és az irataid. Elaludtál a vonaton, a kabátodat meg ellopták. Megérkezel egy szál pulóverben Budapest Nyugati pályaudvarra, és mínusz 18 fok

van éppen. Ezzel kezdődik. Egyébként kiszínesíti az egészet, hogy hajléktalan költők és írók munkáiból áll össze az egész előadás.

Tagja vagyok az AVM-nek (A Város Mindenkié Munkacsoport). Most is két kampányban vagyunk benne, itt Pesten csináljuk elsősorban az Airbnb-set – mindig töprengenem kell, amikor kimondom ezt a nevet –, a másik pedig a közvéce program. Ezzel már foglalkoztunk, illetve én személy szerint csak február óta vagyok tagja a csoportnak, de az AVM foglalkozott ezzel 3 éve is. A Tarlósnál nem sikerült eredményt elérni, hogy rendelet kötelezze az önkormányzatokat közvécek üzemeltetésére. Erre sajnos nincs rendelet, vagy csinálják vagy nem, illetve azt szeretnénk, ha lennének 0-24 óráig nyitva tartó ingyenes és akadálymentesített WC-k. Ezzel kapcsolatban most van egy petíciónk a *Szabad Hang* nevű internetes oldalon, ha gondold, írd alá közvécek kampánycímmel. De térjünk át a Budapest Bike Maffiára, mert velük is van kapcsolat. Ez az egész úgy alakult, hogy ismertem már őket – ahogy említettem terjeszttem is a lapot, és az állandó helyem a Tűzoltó utcai Aldinál van, ahol szoktam árusítani. Már hat éve ott vagyok, és akkoriban a Maffia a mellettünk lévő Élesztő nevű romkocsmában tanyázott időnként, tulajdonképpen onnan ismertük egymást. Hoztak nekem mindig szendvicset, meg beszélgettünk. Aztán amikor elindult a projektjük, amit átvettek Londonból [MyLondon Photo Project] és alkalmazták helyi viszonyokra, MyBudapest Photo Project néven, akkor megkeresték a szerkesztőségünket is, hogy hirdessük, illetve, hogy van egy ilyen lehetőség, és ebben részt vehetnek a hajléktalanok. Fekete Bernadett volt ennek a koordinátora. Ez úgy állt föl, hogy a jelentkezők között kiosztottak egyszerűhasználatos fényképezőgépeket, aki visszavitte, az máris kapott kétezzer forintot. Összegyűlt egy olyan kétezzer felvétel, amit egy szakmai zsűri szűkített le ötven felvételre, majd ez kikerült az internetre, és a közönség szavazatai alapján 13 felvételtől egy naptár készült, amit értékesítettek. Azt, hogy hogyan kell kezelni a fényképezőgépet, mindenkinek elmagyarázták, de roppant egyszerű gép, még zoom-olni sem lehetett vele. Viszont ezért nehezebb is, mert nem lehetett variálni a képen, te sem láttad, hogy mit csinálsz, vagyis bizonyos értelemben nehezebb volt, a hagyományos fényképezést hozta vissza. Tematikai megkötés egyébként nincs, ilyenek vannak azért, hogy pornográf felvételeket nem várnak, kiszolgáltatott helyzetben lévő embert, például utcán alvó hajléktalant szintén ne fényképezzünk, mert az sem helyes. És hogyha portré készül valakivel, vagy egyedül szerepel a képen, akkor a hozzájárulását el kell kérni, mert a sajtótörvény előírja. De szerintem ez nem sokáig fog így maradni, mert amennyire elterjedtek már az okostelefonok, és amennyit fényképeznek az emberek, ez szinte megoldhatatlan. Mindenesetre ránk is vonatkoztak a szabályok. Na, és én mindig bekerültem a képeimmel, eddig négyszer volt, hogy egy vagy két felvétellel szerepeltem a 13 legjobb között, így a naptárban is. De ennek volt még egy hozadéka, aminek nagyon örültem, hogy sajtómunkát is végeztek ezzel kapcsolatban, promóciót, ha ugye majd megjelenik a naptár, akkor legyenek vásárlók. Így jutottam el Bernadettel a médiába, sok helyen, például a Vujity Tvrtkoéknál ott voltam, akkor Alindához is bekerültem a műsorába. Voltam a Petőfi TV-n az A38-as hajón is, majdnem minden televízióban előfordultam. Tvrtkoét éppen megcsináltuk, jövünk ki az egyenes adásból és a szerkesztő megállít: gratulálok, én nem is tudtam, hogy a hajléktalanok ilyen jól tudnak beszélni. Hát, mondom, sok mindent nem tud maga még a hajléktalanokról. Ez enyhén szólva sértő volt. A Maffiával való kapcsolatomban tulajdonképpen ez. Havasi Zolira, a Budapest Bike Maffia alapítójára pedig haragszom egy kicsit, mert már három kísérletem is volt, hogy elhívjam egy interjúra, de mindig valami közbejött neki.

Jelenleg is elég zsúfolt életet élek, de ezt élvezem. Arról viszont nem beszéltem, hogy a lakhatásom, hogy alakul jelenleg. Szállón lakom, amit a Baptista Szeretetszolgálat tart fenn, Utcafront a neve. Pontosan felolvasom, mert itt van nálam egy biléta, amivel mászkálunk. Kint

lógnak, rajta van a szoba, meg az ágyszám, hogy tudják ki van kint a városban, és ki nem jött be az éjszaka. Három igazolatlan hiányzás eltávolítást von maga után. Itt van: Utcafront Menedék Hajléktalan Személyek és Szenvedélybetegek Integrált Intézménye. Ez azért jó, mert éjjeli menedékhely és nappali melegedő egyben. Előnye, hogy nem kell fizetni érte. Vannak, akik 10 éve ott laknak. Az átmeneti szállónál annyival rosszabb, hogy a 12-18 személyes szoba sem ritka, sőt általában azok vannak. De van mosodánk, tehát nem saját magamnak kell bedobni pénzt, mint máshol. Én adom le reggel a ruhát, a szennyest, és összehajtogatva szépen visszakapom. Van egy szekrényem, amiben a ruháimat tartom, van egy konyhaszekrény, amiben az élelmiszereimet, és van hűtőszekrény, amin általában 2-3-an osztozunk. A tisztálkodási lehetőség állandóan biztosított, én egy olyan szobában lakom, ami 16 ágyas, most majdnem teltházas, 15 fővel. Két zuhanyfülke és két WC tartozik a szobához. Másik szobába átmászkalni tilos! Amit szigorúan vesz az intézmény vezetője, az pedig a lopás. Úgyis az udvaron van a dohányzás, ott találkozhat mindenki, vagy megüzenik egymásnak, ha beszélgetni szeretnének egymással. Tehát élhető élet van, jövés menés, de általában azért elvárják, hogy este 10-re bemenjen az ember. Ha viszont odatelefonálok este 8-kor, hogy névnapi buliban vagyok, és egy kicsit elhúzódik, akkor ezt tudomásul veszik, és ez nem számít igazolatlannak. Az ittassággal az a helyzet, hogy elég toleránsak, ha valaki bezuhan az ajtón, és elfekszik, azt még mindig nem dobják ki azonnal. Általában az van, hogy menjen be, ne hangoskodjon, és feküdjön le. Ismétlődés esetén vannak kellemetlenségek, amikor ebből rendszer van, ha sokszoros figyelmeztetés ellenére sem hajlandó változtatni az illető a magatartásán. De laktam én máshol is, utcán is.

– *Mióta élsz szállón?*

– Hát szállón gyakorlatilag két éve, de éltem három szállón, és közben volt két epizód, amikor utcán. Kétszer ezen a szállón és egyszer az Aszódin. Még a kezdet kezdetén voltam a Vajdahunyad utcában a Menhely Alapítvány szállóján. De három évig albérletben laktam egy panellakásban, amikor egy ismerősöm megtudta, hogy mi van velem, befogadott oda. Nem ingyen, de a piacnál jóval alacsonyabb bért fizettem. Ez egy 1,5 szobás lakótelepi lakás volt a Szigony utcában, a VIII. kerületben. Egy albérlő lakott a kisszobában, a nagyszobában egy másik srác, és én vele éltem ott. Ki tudtam fizetni ezt, csak aztán megszűnt, és elkerültem oda, ahol azóta is lakom, a szállón. Ott most tulajdonképpen jól érzem magam, a karantén nagyon összehozott bennünket, kialakult egy keménymag. Ki lehet jönni másokkal, mi magunk tartjuk a szabályokat, a takarításra, a tisztaságra, a rendre ügyelünk. Ha valaki hülyén viselkedik, mi magunk rendszabályozzuk, nem rohanunk rögtön az ügyeleteshez, szobán belül megfékezzük a dolgokat. Tulajdonképpen élhető a környezet, megszoktam, a katonaságnál sem volt külön helyzet. Természetesen egészen más, mint amikor egyedül laktam az egyszobás lakásban, amit a húgomék vettek. De én innen nem akarok menni sehova sem egyelőre.

– *Milyen volt az utcán élni?*

– Na, hát az utca, az egy nagyon kemény dolog! Azt csak szuperedzett embereknek ajánlom. Az két évnek számít, ahogy mondani szokás. Bár nem voltak annyira negatív tapasztalataim, mint sokan gondolják. Az utcán akkor bírja ki az ember a legjobban, ha többen vannak együtt. Tehát úgynevezett spanok. Egy ilyen kis társaság, véd- és dacszövetséget kötnek, mert ugye kint van egy csomó holmink az utcán. Igaz, hogy próbáljuk letakarni, eltakarni, de azért nem árt, ha van ügyeletes, aki figyel, nehogy valakinek ott kedve támadjon kotorászni, meg hát úgy egyáltalán. Megosztjuk egymással az ételt és italt. Akkor még erősen ittam, most már absztinens vagyok, úgyhogy ezt befejeztem. Egymást támogatjuk mindenben, ha valaki szerez valamit, vagy tud valamit, szól a többieknek is. A járókelők, a többségi társadalom, persze volt, hogy

beszélgettek: nézd ezek itt terjesztik a betegséget, meg alszanak, mért nem mennek be a szállóra, de a többség pozitívan állt hozzánk. Elmesélek neked sztorikat. Az egyik ilyen az volt, hogy bezárt már régen egy élelmiszerbolt, és azt választottuk tartózkodási helynek, ha szabad így mondani, és én aludtam a Tűzoltó utca felé a legközelebb. Egyszer csak jön egy csuklyás alak, feketében, mint amiben bankot szoktak rabolni, ilyen sisapkás. Fölbresztett és az arcunkba bámult, persze megijedtünk, de ahhoz képest átnyújtott egy körülbelül hétszáz forintos szendvicset, amiben rántott csirke darabok vannak, meg saláta, és aztán a többieket is felbresztette szépen sorban. Volt olyan, aki forró lecsót hozott le nekünk. Ruhaneműt rengeteget kaptunk, kihajigáltuk, ami poloskagyanúsnak tűnt, tehát ezekre nem volt különösebb gondunk. Úgyhogy az emberek többnyire pozitívan álltak hozzánk, sokan látták, hogy ott vagyunk, pénzt is adtak néha éjszakánként. Az egyik srác erre csúnyán ráfázott, mert az történt, hogy volt mellette egy fél literes tejfölös doboz, és hát ilyenekbe szoktak kéregetni is a hajléktalanok. De ő nem arra használta, hanem ha vizelnie kellett, akkor abba végezte a dolgát. Egyik reggel nézi, egy 500-as úszik a vizelete alján, de nem kellett féltetni, megszárogatta szépen. Szóval voltak ilyen sztorik. Általában ismertek ott bennünket az emberek, engem még a közeli Aldi miatt is. Illetve én beszélgetek az emberekkel már évek óta, és képzelj el, amikor kórházban voltam, de bent a karanténban is felhívtak. A szerkesztőségtől kikérték a telefonszámomat, és felhívtak, hogy megkérdezzék, mi van velem, hogy telik a karantén, hová tűntem. Ha egy hétig nem vagyok ott, vagy azokat a hajléktalanokat kérdezik meg, akik ott koldulnak nem messze tőlem, hogy hová lett az a srác, itt az újsággal, vagy betelefonálnak a szerkesztőségbe. Mondjuk én sokat kommunikálok, tehát nem az a mogorva ember vagyok, aki meg sem köszöni, amikor adnak neki valamit, mert nyilván vannak ilyen hajléktalanok, találkozhattál már velük te is.

– *Van egy olyan érzésem, hogy újra visszatért az élet a belvárosba, az emberek újra fogyasztanak, mintha mi sem történt volna, koronavírus ide vagy oda. Ebben az élettel teli városképben pedig a hajléktalanok jelenléte szinte természetes. Mit gondolsz erről?*

– Igen, jól látod. Tartozékai a belvárosi életnek, ez természetes. Annyira jellemző ez, a pszichológiában van ennek egy neve, de én úgy hívom, hogy nem látszik az ember. Szalai Krisztina színész- és író az egyik hajléktalantársunknak az életéből csinált egy monodrámát. Kipróbálta, hogy milyen a hajléktalanság, az utcázást választotta, de éjszakára nem mert kint maradni természetesen. A saját lakótársai nem ismerték fel, hogy ő van ott. Tulajdonképpen nem néznek ránk az emberek, még arra sem, akinek odaadják a pénzt, ezt is megfigyeltem. Egyszerűen ezek az emberek nem látszanak. Valaki jóindulatból ad egy kis pénzt a hajléktalanoknak, de nem foglalkoznak velünk. Tényleg olyanok, mintha bútorok lennének, itt a kuka, ott a hajléktalan, meg a pad és a terasz.

A másik pedig, hogy biztosan hozzád is eljutnak a Február Harmadika Munkacsoportnak a felmérései a hajléktalanokkal kapcsolatban. Ezek alapján vidékről jönnek fel a hajléktalanok. Ha beszélgetünk mindig felmerül, hogy miért nem mennek le vidékre a hajléktalanok. Hát ez roppant egyszerű, nincs megélhetés, ráadásul, aki igazi városi hajléktalan, az még egy tyúkot sem tudna eltartani, nemhogy ott a kertben veteményezgetni. Tehát inkább a vidékiek jönnek fel Pestre, ahogy te is látod, a nagyvárosban könnyebb beolvadni a hajléktalan közösségbe. A kezdőket a hajléktalanok mindig támogatják, vagyis segítik abban, hogy hol osztanak ingyen ételt, hol lehet felöltözködni, hol lehet tisztálkodni. Aztán belejön az ember, tudja mikor hova érdemes menni, hol lehet segítséget kérni.

– *A családot hogyan viszonyult az új élethelyzetedhez, vagyis ahhoz, hogy hajléktalan lettél?*

– Semmi különös, megszokták, hogy ez történik. A két váláson voltak inkább kiakadva. Tartjuk a kapcsolatot. A legkisebb öcsémmel mondjuk megszakadt, mert a családban egy pénzügyi elszámolási vita volt, és valahogy ő kivonta magát ebből, nem száz százalékosan, de nem is az igazi a légkör. Meg hát a szüleink halála óta egy kicsit ritkábbak ezek a kontaktusok. Annyira nem szoros, de telefonon sűrűn beszélünk és időnként találkozunk. Illetve a hajléktalanságban annyira nem izéltek, mert tudták már, hogy el fogják adni a lakást, azt is tudták, hogy ők nem tudnak nekem helyet biztosítani. De mondjuk, amikor a Koszorúban laktam, akkor anyagilag támogattak, hogy ki tudjam fizetni. De nem probléma, nem szégyellenek engem, vagy ilyesmi, sőt nagyon büszkék rám, amikor megjelenek valahol, írást olvasnak tőlem, vagy látnak a televízióban. Velem még a svájci televízió olasz nyelvű adása is... vagyis nem csak velem, hármunkkal csinált egy kisfilmet, és abban szintén benne vagyok. Szóval azért ilyenekre kifejezetten büszkék, én ahhoz képest nagyon aktív és tevékeny életet élek.

– *Hogy látod a hajléktalanok helyzetét ma Magyarországon?*

– A hajléktalanok helyzete nagyon problematikus amiatt, hogy nincs kiút. Tehát általában önerőből ritkán, inkább némi segítséggel tud csak valaki kikerülni ebből a helyzetből. De már akkor, amikor a hajléktalanság tömegessé vált, akkor rossz megoldást választottak a szállókkal, mert ez egy mókuserék. Mit csinál a hajléktalan? Először utcán van, aztán felveszi a kapcsolatot a többi hajléktalannal, megtudja, hogy van-e ellátórendszer, felveszi velük a kapcsolatot, bekerül az éjjeli menedékhelyre, bekerül az átmeneti szállóra. Két évig ott van, onnan kiteszik, megint éjjeli menedékhely, megint két évig átmeneti szálló, néha van ilyen kiléptető lakás meg ilyenek, az is kevés, és nem mindig eredményre vezető. Tehát nincs rendesen felépítve ez a folyamat, hogy ha valaki hajléktalan lett, akkor mondjuk eljusson egy bérlakásig. Sajnos homlokegyenest más történik. A Város Mindenkiéneknél pont ez a célkitűzése, hogy alkotmányba foglalt alapjog legyen a lakhatás. Az ellátó szervezeteknek, nem csak az lenne a feladata, hogy bedugják valahova, hogy meg ne fagyjon az a szerencsétlen, és egyen valami ételt, hanem abban segíteni, hogy fokozatosan visszakerüljön, és lakáshoz jusson. Egy egyszerű bérlakásba, ami elfogadható piaci ár alatt van, szociális bérlakásba. Ebbe az irányba kellene megreformálni az egész hajléktalanellátást, ezért küzd az AVM is, ez az egyetlen járható út. Kicsiben történnek ilyen kísérletek, ezeket általában civilek csinálják. Van például a Nyugodt Szív Alapítvány, ők a piacon bérelnek lakásokat, piaci áron a hajléktalanok részére. Ezt ők fizetik adományokból, meg nem tudom még milyen forrásokból, gondolom a hajléktalanoknak is hozzá kell járulni, nem vagyok ebben teljesen otthon, hogy ez hogy van. De szerződést kötnek a bérlővel, elvárás, hogy bejelentkezhesen, illetve a szerződés egyik feltétele, hogy olyan állapotban adják vissza a lakást, ahogy azt átvették. Ezt kellene állami szinten szervezett formában csinálni szerintem.

– *Ha már említetted a civileket. Hogy látod a Budapest Bike Maffiát, mi a véleményed róluk?*

– Én nagyon örülök, hogy a civilek ilyesmibe is bekapcsolódnak, ez pedig rendkívül eredeti. Zolinak óriási ötlete volt ez a bringás megoldás. Nemcsak azért, mert így sok hajléktalant elérnek, hanem vonzó azok számára is, akik belépnek a szervezetbe. Fú, itt bringával lehet mászkálni, mégis jót cselekszem. Én nagyon fontosnak tartom az ilyen szervezeteket, mert az ellátó szervezetek nem annyira hatékonyak az utcán elérhető emberekkel kapcsolatban, mint például a Maffia. Én ebben a dologban nagyon fontos szerepüket látom, és amit a hajléktalanokért tesznek, az is kiemelkedő. Aztán ugye nem csak kenyérrel él az ember, kicsit módosítva ezt a bibliai dolgot, tehát az egy kulturális tevékenység is, ha az ember, főleg, ha hajléktalan, megpróbál részt venni, sőt, megmérettetni magát egy ilyen fotópályázaton, mint a MyBudapest Photo Project. Valamint azt külön kiemelném, hogy azoknak, akik a Maffia tagjai

lesznek, ők egy társadalmilag pozitív, értékes tevékenységet végeznek, megismerkednek egy civil szervezettel, hogy az hogyan épül fel, mit csinál, szóval nem csak az van, hogy mindenki ül a tévé előtt, és valaki csinálhatna már valamit. Nem, nekem kell csinálni valamit! És látja, hogy tényleg tud tenni valamit a hajléktalanokért, a szegényügyért, aminek van foganatja. Igaz, hogy nem egy világmegváltó mit tudom én micsoda, de akkor is nagyon hasznos. Ezek az emberek aztán beszerveznek másokat is, és ezt nagyon jónak tartom, mert szerintem a társadalomban mindenki, ha lehet, tegyen valamit, civilként és nem elsősorban díjazásért, hanem önkéntesként, nem okvetlenül a hajléktalanokhoz kapcsolódva, hanem bármit – akinek van erre affinitása, kapacitása, az mindenképpen foglalkozzon ilyesmivel. Szóval én ebben látom a Maffiának a jelentőségét, mondom, bőven van a hajléktalanellátásban helyük, terük, van egy önálló szeletük, amit ők visznek igazán.

– *Magáról az ellátórendszerrel mit gondolsz?*

– Az ellátórendszer olyan, amilyen. Alulfinanszírozott, sokszor a szociális munkások is már kiégték, tehát rutinból csinálják a dolgokat, nem mindenki éget már a kezdeti tűz, sémákban gondolkoznak többnyire. Tehát ezek, hogy be a szállóra, ott elvannak, ingyenkonyha, mosoda, egészségügyi ellátás, iratpótlás, nagyjából ezekben a vonalakban mozognak. Hiányzik a kreativitás. Anyagi dolgokra hivatkoznak, sajnos joggal, mivel minden pénz kérdése ebben a jelenlegi állapotban. Bár szerintem az ellátórendszer sokkal többet tesz, mint azt általában gondolják. A szerkesztőségben gyakran beszélünk róla, hogy van olyan terjesztő, aki jobban keres, mint mondjuk maga a szerkesztő. Itt van például az egyik társunk, egyedül ő terjeszthet villamoson a [...] tér és a [...] tér között, ő napi ötven újságot elad. Ő a csúcstartó, illetve ő volt az év dolgozója, terjesztője, 10.000 lapot adott el egy évben. Nálunk külön nagy szám, ha valaki ezer lapot elad, azt a karácsonyi ünnepeken mindig jutalmazták, ők az úgynevezett ezredesek, és kapnak erről oklevelet. Ha nem ez az életútja, akkor belőle egy kiváló menedzser lehetett volna. Ő például az egyetlen közöttünk, aki nem fogad el pénzt, csak akkor, ha elviszik a lapot, de olyan dumája van, hogy elviszik. Úgy volt, hogy a Tilos Rádióban lesz egy önálló műsorom, ahol vele csináltam a próbaadást, elképesztő volt. De hát róla könyvek szólnak, filmekben szerepelt, *Széna tériek*, vagy mi volt a címe annak, szóval nagyon színes egyéniség, de ilyen sok van közöttünk, például a B. Gy., aki az EKH-nak a szellemi atyja, most is vezetője, és sorolhatnám tovább. Az alkotók is, akik írnak a lapba, nagyon színes és érdekes egyéniségek. De visszatérve, az ellátórendszeren van mit csiszolni mindenféle téren, bár az alapellátás azért megvan. Amikor az emlékezetes október 15-i alkotmánymódosítást végrehajtották a közterületen való életvitelszerű tartózkodással kapcsolatban, arról is van tapasztalatom. Ezt nem hajtják végre a rendőrök, mert nem szeretik. Részben az AVM-nek sikerült elérnie azt, hogy született egy országos rendőrfőkapitány-helyettesi állásfoglalás, hogy az igazoltatás okát közölni kell. Én még a Kádár-rendszerben ahhoz voltam szokva, hogy a rendőr jött-ment az utcán, aztán valakit odahívott, hogy jó napot kívánok, személyi igazolványt. Most már a rendőrök ezt ki tudják védeni azzal, hogy egy önhöz hasonló személyt keresünk, aki... De általában ezek az utcai spontán igazoltatások ritkák. Ez azért született meg, mert A Város Mindenkié végzett egy kísérletet a Nyugati előtt. Beépített ember volt mind a kettő, hajléktalan az egyik padon, ott ült nem csinált semmit, és egy öltönyös, nyakkendő, ilyen laptop táskás faszi a másikonál. A rendőrök 8 óra alatt a Nyugatinál hatszor igazoltatták a hajléktalant és egyszer sem az öltönyöst, aki a padon ült. Na, ezt dokumentálták és beterjesztették, hogy mégis, hogy van ez. Ugye az állampolgári egyenlőség, meg nem tudom, és így módosították végül. A rendőröknek szerintem van elég bajuk, ők nem nagyon szoktak kekeckedni. Ha végigmész az aluljárón, még mindig látod, hogy vannak ott teljes felszereléssel, táskákkal, pokrócokkal, és

az már tényleg kimeríti az életvitelszerű tartózkodást. Volt olyan, hogy csak ez a táska volt nálam, amikor utcáztam, mert a cuccomat máshol tartottam, a barátnőmnél. És aludtam egy padon, nyár volt. Akkor is jöttek ezzel az életvitelszerűséggel, mondom, ebben semmi életvitelszerű nincsen, engem az asszony kirúgott otthonról, én most csak itt töltöm ezt az éjszakát a padon, de majd holnap kibékülünk. Na jól van, elmentek. De mondom, ők is utálják ezt csinálni, mert micsoda meglepetés, van rendőr, akibe emberi érzés is szorult. Bírói szakaszba, azt hiszem összesen 4 eset került, és abban is pont az életvitelszerűség bizonyításával volt a probléma.

Van még kérdésed?

– *Nincs. Nagyon szépen köszönöm, hogy válaszoltál nekem, illetve, hogy meséltél magadról.*

– Nagyon szívesen, máskor is, ha még úgy gondolod, hogy valamit szeretnél. És sok sikert kívánok.